

МІНІСТЕРСТВА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра гігієни та медичної екології

«Затверджую»

В.о. ректора ОНМедУ,

д.мед.н., професор

Р.С. Вастьянов

«17» вересня 2020 р.

ПРОГРАМА ВИБІРОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Нутритивний статус і харчова поведінка при патологічних
станах»

(назва навчальної дисципліни)

підготовки: докторів філософії на III освітньо-науковому рівні
(назва рівня вищої освіти)

галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»
(шифр та назва галузі знань)

спеціальності: 222 Медицина;
(код та найменування спеціальності)

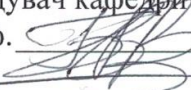
Розробники: Робочу програму склали д.мед.н проф. Бабієнко
В.В. та ст.викл. Шейх Алі Д.Х.

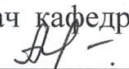
Одеса
2020

Вступ

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Нутрітивний статус і харчова поведінка при патологічних станах» складена на підставі освітньо-наукової програми третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти з підготовки докторів філософії зі спеціальності 222 «Медицина» ОНМедУ, затвердженою Вченою Радою ОНМедУ від 04.06.2020 року (протокол № 4).

Програму обговорено на засіданні кафедри 27.08.2020р. (прот. № 1).

Завідувач кафедри гігієни та медичної екології, д.мед.н., проф. Бабієнко В.В.

Програму ухвалено на засіданні предметно-циклової методичної комісії з медико-біологічних дисциплін «16» вересня 2020 р. (прот. № 1). Голова предметної циклової методичної комісії з медико-біологічних дисциплін, Завідувач кафедри нормальної та патологічної клінічної анатомії, д.мед.н., проф. . Аппельханс О.Л.

Програму затверджено на засіданні Центральної координаційно-методичної Ради ОНМедУ 16 вересня 2020 року (Протокол № 1)

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Програма навчальної дисципліни «Нутрітивний статус і харчова поведінка при патологічних станах» стосується поглибленого вивчення питань вивчення впливу різних нутрієнтів на організм людини при різних патологічних станах.

Програма навчальної дисципліни визначає передумови доступу до навчання, орієнтацію та основний фокус програми, обсяг, необхідний для здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії, перелік загальних та спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, нормативний і варіативний зміст підготовки фахівця, сформульований у термінах результатів навчання, та вимоги до контролю якості вищої освіти.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Нутрітивний статус і харчова поведінка при патологічних станах» є поглиблений аналіз впливу різних груп харчових продуктів при різних захворюваннях з подальшою корекцією нутрітивного статусу.

Міждисциплінарні зв'язки: базуються на вивченні здобувачами нормальної та патологічної клінічної анатомії, клінічної хімії, загальної та

клінічної патологічної фізіології, мікробіології, вірусології та імунології, фармакології, загальної фармації та клінічної фармакології, пропедевтики внутрішніх хвороб та терапії, інфекційних хвороб, сімейної медицини, фтизіопульмонології, внутрішньої медицини та професійної патології, що передбачає інтеграцію з цими дисциплінами та формування умінь застосовувати знання в процесі подальшого навчання та у професійній діяльності.

1. Мета та завдання вибіркової навчальної дисципліни «Нутритивний статус і харчова поведінка при патологічних станах»

1.1 Метою вивчення навчальної програми в межах професійної спеціалізації є глибоке оволодіння дисципліною для якісного виконання оригінального наукового дослідження та формування навичок і вмінь щодо викладання дисципліни.

1.2 Основними завданнями вивчення дисципліни «Нутритивний статус і харчова поведінка при патологічних станах» є:

- 1) здобути глибокі знання з гігієни харчування та суміжних спеціальностей;
- 2) поглиблено вивчити нутритивну характеристику основних харчових продуктів та їх вплив на організм людини
- 3) набути навички оцінювання співвідношення користь/ризик при застосуванні різних нутріцевтиків при окремих патологічних станах
- 4) поглиблено вивчити порушення нутритивного статусу при різних патологічних станах
- 5) здобути поглиблені знання щодо вікового та гендерного індексу нутритивного стану
- 6) оволодіння технікою наукового експеримента та сучасними методами дослідження в гігієні харчування
- 7) відпрацювання навичок та вмінь проведення аналізу результатів токсиметричних та гігієнічних досліджень.
- 8) оволодіти вмінням організації та проведення навчальних занять
- 9) здобуття навичок та вмінь навчально-методичної та виховної роботи
набути навички застосування сучасних інформаційних технологій при викладанні фармакології.

1.3 Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти).

Згідно з вимогами освітньо-наукових програм спеціальностей, дисципліна забезпечує набуття аспірантами компетентностей:

- *інтегральна:*

Здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорона здоров'я або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог

- загальні (ЗК): ЗК1, ЗК2, ЗК3, ЗК4, ЗК5, ЗК6, ЗК7

ЗК1. Здатність до вдосконалення та розвитку власного інтелектуального та загальнокультурного рівню.

ЗК2. Вміння працювати автономно, з дотриманням дослідницької етики, академічної доброчесності та авторського права.

ЗК3. Навички до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК4. Здатність до спілкування і роботи у професійному середовищі та з представниками інших професій у національному та міжнародному контексті.

ЗК5. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми, здатність генерувати нові ідеї.

ЗК6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК7. Вміння планувати та управляти часом.

- спеціальні (фахові, предметні, СК): СК1, СК2, СК3, СК4, СК5, СК6, СК7, СК8, СК9, СК10

СК1. Глибокі знання і систематичне розуміння предметної області за напрямом та тематикою наукових досліджень у галузі медицини та фармації майбутньої професійної діяльності у сфері вищої медичної та фармацевтичної освіти.

СК2. Здатність до визначення потреби у додаткових знаннях за напрямком наукових досліджень, формулювати дослідницькі питання, генерувати наукові гіпотези у сфері медицини та фармації.

СК3. Здатність розробляти та управляти науковими проектами у сфері медицини та фармації.

СК4. Здатність обирати методи та критерії оцінки досліджуваних феноменів та процесів в галузі медицини та фармації відповідно до цілей та завдань наукового проекту.

СК5. Володіння сучасними методами наукового дослідження.

СК6. Здатність проводити коректний аналіз та узагальнення результатів наукового дослідження.

СК7. Здатність інтерпретувати можливості та обмеження дослідження, його роль у суспільстві.

СК8. Впровадження нових знань (наукових даних) в освітній процес та практику охорони здоров'я.

СК9. Оприлюднення результатів наукових досліджень в усній і письмовій формах відповідно до національних та міжнародних стандартів.

СК10. Організовувати та реалізовувати педагогічну діяльність у вищій медичній освіті, керувати науково-педагогічним (науковим) колективом

Компетенції для дисципліни:

1. Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів.
2. Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку при лікуванні захворювань.
3. Здатність до проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів.
4. Здатність до планування і проведення профілактичних та протиепідемічних заходів щодо інфекційних хвороб.
5. Здатність до проведення епідеміологічних та медико-статистичних досліджень здоров'я населення; обробки державної, соціальної, економічної та медичної інформації.
6. Здатність до оцінювання впливу харчування на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції.

Результати навчання (ПРН): ПРН1, ПРН2, ПРН3, ПРН4, ПРН5, ПРН6, ПРН7, ПРН8, ПРН9, ПРН10, ПРН11, ПРН12, ПРН13, ПРН14, ПРН15, ПРН16, ПРН17

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна.

ПРН1. Застосовувати науково-професійні знання; формулювати ідеї, концепції з метою використання в роботі освітнього та наукового спрямування.

ПРН2. Демонструвати знання методології дослідження в цілому і методів певної сфери наукових інтересів, зокрема.

ПРН3. Інтерпретувати та аналізувати інформацію, коректно оцінювати нові й складні явища та проблеми з науковою точністю критично, самостійно і творчо.

ПРН4. Виявляти невирішені проблеми у предметній області медицини та визначати шляхи їх вирішення

ПРН5. Формулювати наукові гіпотези, мету і завдання наукового дослідження.

ПРН6. Самостійно і критично проводити аналіз і синтез наукових даних.

ПРН7. Розробляти дизайн та план наукового дослідження, використовуючи відповідні методи дослідження в галузі медицини та фармації.

ПРН8. Виконувати та вдосконалювати сучасні методики дослідження за обраним напрямом наукового проекту та освітньої діяльності.

ПРН9. Винаходити нові способи діагностики, лікування та профілактики захворювань людини.

ПРН10. Використовувати результати наукових досліджень в медичній та фармацевтичній практиці, освітньому процесі та суспільстві.

ПРН11. Інтерпретувати можливості та обмеження наукового дослідження, його роль в розвитку системи наукових знань і суспільства в цілому.

ПРН12. Представляти результати наукових досліджень в усній і письмовій формах у науковому співтоваристві і суспільстві в цілому, відповідно до національних та міжнародних стандартів.

ПРН13. Управляти роботою колективу студентів, колег, міждисциплінарної команди.

ПРН14. Організовувати навчання учасників освітнього процесу при виконанні наукової та освітньої діяльності та впливати на їх соціальний розвиток.

ПРН15. Оцінювати ефективність освітнього процесу, рекомендувати шляхи його удосконалення.

ПРН16. Використовувати етичні принципи в роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами, дотримуватися наукової етики.

ПРН17. Демонструвати академічну доброчесність та діяти відповідально щодо достовірності отриманих наукових результатів.

Результати навчання для дисципліни.

Аспірант (здобувач) має знати:

1. основні принципи лікувального харчування;
2. основи раціонального та індивідуально-сбалансованого харчування різних вікових груп населення;
3. величини потреби в харчових компонентах та енергії;
4. біологічну роль продуктів харчування;
5. фізіологічні основи харчування різних груп населення;
6. обмін речовин в організмі людини в нормі та при патологічних станах;
7. взаємозв'язки функціонування систем організму та рівні їх регуляції;
8. причини виникнення патологічних станів в організмі, механізми їх розвитку та клінічні прояви;
9. клінічну симптоматику та патогенез основних терапевтичних та професійних захворювань;
10. патологію шлунково-кишкового тракту, обміну речовин, серцево-судинної системи, нирок та інших захворювань, при яких корекція нутритивного статусу є ведучим лікувальним фактором.

Аспірант (здобувач) має вміти:

1. Проводити навчальні заняття та консультації;
2. Оцінити відповідність призначення нутритивної корекції нозологічної форми хвороби та періодам її перебігу при захворюваннях органів травлення, нирок, ;

3. Надавати оцінку лікувального харчування в доопераційному періоді і після операційного лікування;
4. Проводити аналіз дієтотерапії при наявності алергологічного анамнезу та різних типах анемії;
5. Надавати оцінку та проводити корекцію при гіпо- та гіпервітамінозах
6. Оцінювати нутритивний статус різних вікових груп населення
7. Визначати типи профілактичного харчування для працівників задіяних в шкідливих умовах праці з метою запобігання розвитку професійних захворювань
8. Проводити дослідження відповідно обраним методам;
9. Інтерпретувати результати сучасних методів дослідження;
10. Проводити критичний аналіз даних фармакологічних, токсикологічних, біохімічних, морфологічних досліджень;
11. Отримувати та інтерпретувати нові наукові факти, що розширюють сферу знань в досліджуваній проблемі

2. Структура вибіркової навчальної дисципліни «Нутритивний статус і харчова поведінка при патологічних станах»

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма			Заочна форма		
	Усього	У тому числі		Усього	У тому числі	
		Семінар. р.	Самост. робота		Семінар.	Самост. робота
РОЗДІЛ 1 Лікувальне харчування при патологічних станах						
Загальні принципи лікувального харчування при захворюваннях органів травлення	2	2		2	2	
Харчування при функціональній патології шлунку	2	2		2	2	
Харчування при гострому гастриті	2	2		2	2	
Харчування при хронічному гастриті	2		2	2		2
Харчування при виразковій хворобі	2	2		2	2	
Харчування при раці шлунку	2		2	2		2
Дієтотерапія при хворобах кишок. Загальні принципи	2	2		2	2	
Харчування при гострому	2	2		2	2	

ентероколіті						
Харчування при хронічному ентериті	2		2	2		2
Харчування при хронічному коліті	2	2		2	2	
Харчування при глютенівій ентеропатії	2		2	2		2
Харчування при стенозі кишок	2		2	2		2
Харчування при запорі	2		2	2		2
Дієтотерапія при хворобах печінки і жовчних шляхів. Загальні принципи	2	2		2	2	
Харчування при гострому гепатиті	2	2		2	2	
Харчування при хронічному гепатиті	2		2	2		2
Харчування при цирозі печінки	2	2		2	2	
Харчування при запальних ураженнях жовчного міхура і жовчних шляхів	2	2		2	2	
Харчування при жовчнокам'яній хворобі	2		2	2		2
Дієтотерапія при хворобах підшлункової залози. . Загальні принципи	2	2		2	2	
Харчування при гострому панкреатиті	2	2		2	2	
Харчування при хронічному панкреатиті	2		2	2		2
Лікувальне харчуванняпри захворюваннях серцево-судинної системи. Загальні принципи	2	2		2	2	
Харчування при атеросклерозі	2	2		2	2	
Харчування при гіпертонічній хворобі	2		2	2		2
Харчування при інфаркті міокарда	2	2		2	2	
Харчування при хронічній недостатності кровообігу	2		2	2		2
Лікувальне харчування при колагенових хворобах.	2	2		2	2	

Ревматоїдний артрит.						
Лікувальне харчування при хворобах нирок і сечовивідних шляхів. Загальні принципи	2	2		2	2	
Харчування при гострій нирковій недостатності	2		2	2		2
Харчування при хронічній нирковій недостатності	2	2		2	2	
Харчування при нефротичному синдромі	2		2	2		2
Харчування при гострому гломерулонефриті	2	2		2	2	
Харчування при хронічному гломерулонефриті	2		2	2		2
Харчування при пієлонефриті	2	2		2	2	
Харчування при сечокам'яній хворобі	2		2	2		2
Лікувальне харчування при хворобах органів дихання. Загальні принципи	2	2		2	2	
Харчування при пневмоніях	2		2	2		2
Харчування при хронічних гнійних захворюваннях легень	2		2	2		2
Харчування при ексудативному плевриті	2	2		2	2	
Лікувальне харчування при туберкульозі	2		2	2		2
Лікувальне харчування при ендокринних захворюваннях. Загальні принципи	2	2		2	2	
Харчування при цукровому діабеті	2	2		2	2	
Харчування при гіперінсулінізмі	2		2	2		2
Харчування при дифузному токсичному зобі	2		2	2		2
Харчування при гіпотиреозі	2		2	2		2
Харчування при ендемічному зобі	2	2		2	2	
Харчування при хвороби паразитоподібних залоз	2		2	2		2
Харчування при аддисоновій	2		2	2		2

хворобі						
Харчування в передопераційному періоді	2		2	2		2
Харчування після хірургічного втручання	2	2		2	2	
Особливості харчування хворих на цукровий діабет в умовах хірургічного втручання	2		2	2		2
Харчування при травмах	2		2	2		2
Харчування при опікової хвороби	2		2	2		2
Лікувальне харчування при гострих інфекційних захворюваннях. Загальні принципи	2	2		2	2	
Харчування при дизентерії	2		2	2		2
Харчування при черевному тифі і паратифі	2	2		2	2	
Харчування при холері	4		4	4		4
Залікове заняття	2	2		2	2	
Всього	120	60	60	120	60	60

3. Теми лекцій вибіркової навчальної дисципліни «Нутритивний статус і харчова поведінка при патологічних станах»

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Загальні принципи лікувального харчування при захворюваннях органів травлення	2
2	Дієтотерапія при хворобах кишок. Загальні принципи	2
3	Дієтотерапія при хворобах печінки і жовчних шляхів. Загальні принципи	2
4	Дієтотерапія при хворобах підшлункової залози. . Загальні принципи	2
5	Лікувальне харчування при захворюваннях серцево-судинної системи. Загальні принципи	2
6	Лікувальне харчування при колагенових хворобах. Ревматоїдний артрит.	2

7	Лікувальне харчування при хворобах нирок і сечовивідних шляхів. Загальні принципи	2
8	Лікувальне харчування при хворобах органів дихання. Загальні принципи	2
9	Лікувальне харчування при ендокринних захворюваннях. Загальні принципи	2
10	Лікувальне харчування при гострих інфекційних захворюваннях. Загальні принципи	2
	всього	20 год

4. Теми семінарських занять навчальної дисципліни «Нутритивний статус і харчова поведінка при патологічних станах»

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Харчування при функціональній патології шлунку	2
2	Харчування при гострому гастриті	2
3	Харчування при виразковій хворобі	2
4	Харчування при гострому ентероколіті	2
5	Харчування при хронічному коліті	2
6	Харчування при гострому гепатиті	2
7	Харчування при цирозі печінки	2
8	Харчування при запальних ураженнях жовчного міхура і жовчних шляхів	2
9	Харчування при гострому панкреатиті	2
10	Харчування при атеросклерозі	2
11	Харчування при інфаркті міокарда	2
12	Харчування при хронічній нирковій недостатності	2
13	Харчування при гострому гломерулонефриті	2
14	Харчування при пієлонефриті	2

15	Харчування при ексудативному плевриті	2
16	Харчування при ендемічному зобі	2
17	Харчування при цукровому діабеті	2
18	Харчування після хірургічного втручання	2
19	Харчування при черевному тифі і паратифі	2
20	Залікове заняття	2
	Разом	40

**5. Теми самостійних робіт вибіркової навчальної дисципліни
«Нутритивний статус і харчова поведінка при патологічних станах»**

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Харчування при хронічному гастриті	2
2	Харчування при раці шлунку	2
3	Харчування при хронічному ентероколіті	2
4	Харчування при глютенівій ентеропатії	2
5	Харчування при стенозі кишок	2
6	Харчування при запорі	2
7	Харчування при хронічному гепатиті	2
8	Харчування при жовчнокам'яній хворобі	2
9	Харчування при хронічному панкреатиті	2
10	Харчування при гіпертонічній хворобі	2
11	Харчування при хронічній недостатності кровообігу	2
12	Харчування при гострій нирковій недостатності	2
13	Харчування при нефротичному синдромі	2
14	Харчування при хронічному гломерулонефриті	2
15	Харчування при сечокам'яній хворобі	2

16	Харчування при пневмоніях	2
17	Харчування при хронічних гнійних захворюваннях легень	2
18	Лікувальне харчування при туберкульозі	2
19	Харчування при гіперінсулінізмі	2
20	Харчування при дифузному токсичному зобі	2
21	Харчування при гіпотиреозі	2
22	Харчування при хвороби паращитоподібних залоз	2
23	Харчування при аддисоновій хворобі	2
24	Харчування в передопераційному періоді	2
25	Особливості харчування хворих на цукровий діабет в умовах хірургічного втручання	2
26	Харчування при травмах	2
27	Харчування при опікової хвороби	2
28	Харчування при дизентерії	2
29	Харчування при холері	4
	Разом	60

5. Методи навчання

Викладання вибіркової навчальної дисципліни «Нутритивний статус і харчова поведінка при патологічних станах» на *практичних заняттях* забезпечується методичними розробками для кожного практичного заняття, наочними засобами навчання для кожного заняття (презентації, відеолекції), інформаційним ресурсом кафедри, структурованими алгоритмами контролю вмінь.

Самостійна робота при вивченні вибіркової навчальної дисципліни забезпечується методичними розробками з самостійної роботи, наочними засобами навчання (відеолекції, презентації), інформаційним ресурсом кафедри, тематикою самостійних робіт, структурованими алгоритмами контролю вмінь.

Підсумковий контроль не проводиться, вивчення дисципліни завершується заліком на останньому практичному занятті.

6. Методи контролю:

- тести вхідного та заключного контролю рівня знань за темою практичного заняття;

- усна відповідь на питання за матеріалом поточної теми;
- розв'язання типових і нетипових клінічних ситуаційних задач;
- контроль практичних навичок;
- підсумковий залік.

7. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують аспіранти

Поточний контроль. Оцінювання успішності вивчення тем дисципліни виконується за традиційною 4-х бальною шкалою. Наприкінці вивчення дисципліни поточна успішність розраховується як середній поточний бал, тобто середнє арифметичне всіх отриманих аспірантом оцінок за традиційною шкалою, округлене до цілого числа.

Підсумковий контроль. Вивчення навчальної дисципліни завершується заліком. Залік отримають аспіранти (пошукувачи), які не мають пропусків лекцій і практичних занять або відпрацювали пропущені аудиторні заняття і мають середній бал не менше, ніж 3,00.

8. Рекомендована література

Основна:

1. Нутриціологія: Підручник / Л.Ф. Павлоцька, В.В. Євлаш, Н.В. Дуденко [та ін.]; під заг ред. Л.Ф. Павлоцької. – Х.: Світ книг, 2020. – 527с.
2. Фізіолого-гігієнічні аспекти оцінки якості продуктів: підручник / Л.Ф. Павлоцька, В.В. Євлаш– Х.: Світ Книг, 2016. – 532с.
3. Диетическое питание: учебное пособие -справочник: в 2т. – Сумы: Университетская книга, 2017. 4. Физиологические основы диетического питания / А.И. Черевко, Н.В. Дуденко, Л.Ф. Павлоцкая, Л.Р. Димитриевич.- 2018.-432с
5. Харчова хімія: навч. посібник / Євлаш В.В., Торяник О.І., Коваленко В.О., Аксьонова О.Ф., Отрошко Н.О. [та ін.] – Х.: Світ книг, 2012. – 503 с.
6. Капрельянц Л.В., Іоргачова К.Г. Функціональні продукти. – Одеса: Друк, 2003. – 312 с.
7. Основи раціонального і лікувального харчування: навч. посіб./П.О. Карпенко, С.М. Пересічна [та ін.]; за заг ред. П.О. Карпенка.- К.: Київ. Нац.торг.-екон.ун-т. 2011.-504с.

Допоміжна:

1. Лікувально-профілактичні властивості харчових продуктів та основи дієтології / Л.В. Капрельянц, А.П. Петросьянц. – Одеса:Друк, 2011.-269с

2. Смоляр В.І. Фізіологія та гігієна харчування. – К.: Здоров'я, 2000.-336 с.
3. Позняковський В.М. Гигиенические основы питания, качество и безопасность пищевых продуктов. – Новосибирск: Сиб. Ун-тет. Изд-во, 2005.- 522 с.
4. Тутельян В.А., Спиричев В.Б., Суханов Б.П., Кудашева В.А. Микронутриенты в питании здорового и больного человека (справочное руководство по витаминам и минеральным веществам). – М.: Колос, 2002. – 424 с. 15.

Інформаційні ресурси:

1. Презентація «Вступ до нутріціології» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=UhhDQsv5Js0>
2. Лекція «Нейробиологія апетиту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=Q9ijno02JZM>
3. Інтерактивні курси з нутріціології [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.youtube.com/results?search_query=nutrition+course